

Nešťastně zatracený nástroj proti nežádoucím

Jan Maloušek připomíná domovské právo

V dnešním politicky korektním evropském prostředí to bude znít velmi divně. Mít obnovu tohoto právního nástroje některá z politických stran, bude v hromadných sdělovacích prostředcích bez pochyby obratem označena za extrémistickou, populistickou, radikální, ne-li přímo za pravicově extrémistickou. Jde o domovské právo, které ještě v některých evropských zemích dožívá.

Tento právní vztah občana k určité obci, který do značné míry (ač nešlo o instituci zcela novou) nahradil některé povinnosti vrchnostenské správy a práva poddaných ustanovoval „oprávnění státního občana naproti určité obci, na základě kterého může se v obci té zdržovati nepřerušeně a žádati za opatření, kdyby zchudl“, jak nás poučí *Ottův slovník naučný*. Nešlo však zdaleka jen o období dnešního trvalého bydliště a sociálních dávek.

Toto právo mohl nabýt jen státní občan a to pro celou obec politickou (čili správní jednotku). Právo se nabývalo narozením (po otci či v případě nemanželského lože též po svobodné matce), přivdáním, přijetím ve svazek domovský a nabytím veřejného úřadu. U dětí nespěprávných (tedy především nezletilých) se příslušnost měnila podle případných změn v právu domovského otce (případně svobodné matky); provdala-li se jejich matka za jiného muže, zůstávalo jim právo obce předchozí či původní. S nabytím veřejného úřadu (dvorského, státního, zemského, ve správě veřejných fondů a ve veřejném školství) bylo spojeno i nabytí domovského práva v příslušném místě. Podrobnosti se arci v průběhu let měnily, avšak tato základní podoba zůstávala.

K nejzajímavějšímu ohledu ze zmíněného hlediska však patří právo obce udělit domovské právo. Udělení bylo vázáno na delší časový pobyt v obci (v českých zemích tento úsek trval většinou deset let, ale nebylo to absolutním pravidlem), pochopi-

telně držení státního občanství (které však mohlo být podmíněno příslibem získáním domovského práva) a samozřejmě dobrovolným souhlasem obce (či zastupitelstva) s udělením domovského práva občanu. V tom je právě onen vtíp – právo, které umožňovalo výsadu zdržovat se na území obce, mohla (ale nemusila!) obec udělit.

Držení práva zakládalo vedle nezpochybnitelné svobody pobytu v domovské obci i volební právo do obecního zastupitelstva, nárok na podporu v případě chudoby a nemoci (odtud obecní sirotčince, chudobince a starobince) a jeho držení podmiňovalo zisk některých tzv. čestných práv občanských. Jelikož šlo o právo a nikoli povinnost, je zjevné, že ne všichni obyvatelé jím byli obdařeni. Především tuláci a tak řečené potulné cikánské tlupy a osoby žijící cikánským způsobem života je nadrželi. Mimochodem, české slovo bezdomovec neznamenalo jen člověka bez přístřeší, ale i člověka bez domovského práva.

Je zřejmé, že pro případné udržení přistěhovalectví pouze v mezích zájmu a představ obce je tento nástroj účelný jen v obcích do určitého počtu obyvatel, kde fungují dobré vzájemné („sousedské“) vztahy a kde se tedy všichni znají. V případě, že by mělo o udělování domovského práva rozhodovat ku příkladu pražské magistrátní zastupitelstvo, by přišla všechna dobrá vůle a přednosti vniveč. To však tento nástroj obecní samosprávy a svébytnosti nesnižuje, jen je potřeba pamatovat na jeho omezený dosah.

Ačkoli, jak je zmíněno v úvodu textu, v dnešní době je z úrovně sci-fi představa obnovení obdobné nesamozřejmě výsady, její někdejší existence dobře ilustruje úpadek postavení obcí a samosprávy vůbec v našem státě. Za necelého půlstoletí...

Jan Maloušek

METAPOLITIKA :: KULTURA :: HISTORIE
DÉLSKÝ POTÁPĚČ
<http://deliandiver.blogspot.com>

fanfares of europe
blog věnovaný integrální kultuře, neofolku, dark music,
literatuře a indoevropské tradici
<http://fanfaresofeurope.blogspot.com>